

REMISSVAR

2019-06-24

dnr. 5.2.1-2019-520

Sámediggi
Sámedigge
Sámiediggie
Saemiedigkie

Miljödepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se

Agenda 2030-delegationens slutbetänkande "Världens utmaningar – världens möjligheter", SOU 2019:13 - M2019/00661/S

Bakgrund

Sametinget är det samiska folkets högsta representativa organ med uppgifter som regleras i Sametingslagen (1992:1433). Därtill är Sametinget förvaltningsmyndighet inom rennäringens område och för samisk kultur.

Sveriges riksdag har redan 1977 uttalat att "samerna utgör en etnisk minoritet i Sverige, som, i sin egenskap av ursprunglig befolkning i sitt eget land, intar en särskild ställning både gentemot majoritetsbefolkningen, och andra minoritetsgrupper". Denna uppfattning har riksdagen bekräftat i samband med ratificeringen av Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och Europarådets stadga om landsdels- eller minoritetsspråk.

Vidare stadgas i 1 kap. 2 § femte stycket regeringsformen att det samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas. Som urfolk är det samiska folket även skyddat av folkrättens bestämmelser om urfolks rättigheter. Utöver stadgandet i regeringsformen har Sverige ratificerat ett flertal internationella och europeiska konventioner i vilken Sverige erkänner samernas folkrättsliga särställning och urfolksstatus.

Inom ramen för Agenda 2030 har urfolk identifierats som en av de nio s.k. major groups¹ av betydelse för att bygga hållbara samhällen för framtida generationer. Agenda 2030 understryker urfolks och övriga gruppers betydande roll i genomförandearbetet. Det samiska folket och Sametinget som deras representant har genom sin traditionella kunskap, värderingar, kultur och näringsliv mycket att bidra med för att uppnå en hållbar utveckling och för Sveriges genomförande av Agenda 2030.

¹ Women, Children and Youth, Indigenous Peoples, Non-Governmental Organizations, Local Authorities, Workers and Trade Unions, Business and Industry, Scientific and Technological Community and Farmers

Cujuhus/adress	Telefovdna/telefon	Fáksa/telefax
Box 90, 981 22 GIRON/KIRUNA		
Besök: Adolf Hedinsvägen 58	0980 - 780 30 (växel)	0980 - 780 31
e-post: kansli@sametinget.se		
Org.nr.: 202100-4573		www.sametinget.se

Sametinget, har i sitt regleringsbrev i nuläget inte något återrapporteringskrav om att redogöra för i vilken utsträckning verksamheten bidrar till att uppnå målen i Agenda 2030. Sametinget har inte heller haft något eget regeringsuppdrag eller inkluderats i de regeringsuppdrag som lämnats till olika myndigheter inom ramen för det nationella genomförandearbetet. Vi arbetar aktivt med de mål och delmål i Agenda 2030 som rör vår verksamhet med utgångspunkt i vårt livsmiljöprogram *Eallinbiras* som antogs av Sametingets plenum år 2009 (och som för närvarande genomgår en revidering).

Sametingets synpunkter på förslagen

Nedan redovisas Sametingets övergripande synpunkter på Agenda 2030-delegationens betänkande.

Riksdagen beslutar om mål och ramar – avsnitt 5

Sametinget instämmer i delegationens förslag och välkomnar införandet av ett riksdagsbundet mål för genomförandet av Agenda 2030 (avsnitt 5.1) liksom införande av en Agenda 2030-bilaga i budgetpropositionen (5.2).

Stärkta förutsättningar för staten – avsnitt 7

Sametinget instämmer även till förslaget om ett tillägg i det förvaltningspolitiska målet (7.1). När det gäller förslaget om tydliggörande av myndigheters ansvar för genomförandearbetet (7.2) förordar Sametinget att ett generellt tillägg om detta görs i myndighetsförordningen (2007:515), istället för att en särskild förordning tas fram eller att ändringar görs i varje myndighetsförordning med instruktion.

Sametinget saknar överväganden om användningen av regleringsbrev som ett instrument för att vägleda myndigheter och förtydliga deras ansvar i genomförandearbetet. Inte minst för att rikta/skräddarsy insatser inom de politikområden som olika myndigheterna ansvarar för.

Sametinget instämmer i betänkandets slutsats att det behövs stärkt kunskap om Agenda 2030 inom statsförvaltningen (7.4). I detta avseende anser Sametinget att det är viktigt att framhålla Agendans betydelse för upprätthållandet och genomförandet av mänskliga rättigheter och att kunskapsbyggande och utbildningsinsatser bör omfatta rättighetsperspektiv.

Stärkta förutsättningar för lokal och regional nivå – avsnitt 9

Betänkandet framhåller länsstyrelsernas roll i arbetet med Agenda 2030 (avsnitt 9.4) och för arbetet på regional nivå föreslår utredningen regionala Agenda 2030-forum i länsstyrelsernas regi (avsnitt 10.2). Sametinget invänder inte mot dessa förslag men ställer sig frågande till att landstingens/regionernas samordnande roll och arbete inte ges större utrymme i betänkandet.

Alla landsting har sedan den 1 januari 2019 bildat region och tagit över det regionala utvecklingsansvaret. Detta arbete genomförs bland annat med stöd av de regionala utvecklingsstrategierna. När det gäller hållbar utveckling kan regionernas arbete och samordnande roll och arbete bidra till genomförandet av Agenda 2030. Sametinget uppmärksammar förslaget om ett tillägg i målet för regional tillväxtpolitik och bedömningen i avsnitt 9.1 men saknar en analys och eventuella förslag av hur regionernas arbete utifrån gällande regelverk – lag (2010:630 – men nya ändringar) om regionalt utvecklingsansvar och förordning (2017:583) om regionalt tillväxtarbete – i större utsträckning kan verka för att målen i Agenda 2030 nås.

Alla aktörers delaktighet

I betänkandet framhålls löpande alla aktörers delaktighet, löftet om att säkerställa att ingen ska lämnas utanför, behovet av att bättre inkludera grupper som idag ofta inte representeras i arbetet och betydelsen av öppenhet och meningsfull och inkluderande dialog. Trots att detta understryks så ofta i betänkandet finner Sametinget att förslagen som rör dessa frågor är relativt svaga – inte minst i förhållande till vissa av de grupper som inom ramen för Agenda 2030 identifierats som särskilt exkluderade och sårbara men också centrala för att uppnå målen.

Sametinget noterar att flera av de grupper som omnämns inledningsvis som major groups adresseras i betänkandet med avsnitt som särskilt pekar ut deras roll för genomförandearbetet och lämnar förslag för hur de bättre kan inkluderas. Exempelvis forskning (8), lokala myndigheter (9) näringslivet (11), arbetsmarknaden (12), civilsamhället (13). Även insatser för ökad delaktighet och särskilda hänsyn för barn och ungdomar nämns återkommande som ett tvärsektorielt perspektiv i flera av betänkandets avsnitt. Sametinget är positiv till att dessa gruppers roll, behov och perspektiv beaktats i förslagen men ställer sig starkt frågande till varför detta inte gjorts genomgående för samtliga grupper. Särskilda överväganden och förslag om förändringar och åtgärder som behöver vidtas för att inkludera urfolket samerna i genomförandearbetet med Agenda 2030, liksom vad det samiska folket kan bidra med för att Sverige ska nå målen saknas helt och hållet i utredningen.

Sametinget anser att delegationen borde ha lyft frågan om behovet av ett särskilt regeringsuppdrag/utredning kring hur inkludering av samiska perspektiv, rättigheter, värderingar, kultur, näringar, traditionell kunskap osv. säkerställs i det nationella genomförandearbetet. I förslagen som rör forum för dialog (nationellt och regionala Agenda 2030-forum 10.1 och 10.2) och Agenda 2030-kommitté (6.1) finns utrymme för delegationen att särskilt framhålla behovet av samisk representation. Behovet av att stärka samiska institutioners kapacitet för att kunna vara delaktig i arbetet bör också lyftas fram (jfr 11.3), liksom förslag om att stärka kunskapen om samiska rättigheter (7.4) och behovet av ökad kunskap och forskning (8.2, 8.3) om situationen och förhållandena för den samiska

befolkningen relaterat till Agendans mål och delmål (i fråga om tex, språk, utbildning, näringslivsutveckling, partnerskap).

Sametinget noterar även att inte heller regeringens pågående arbete med ny ordning om konsultation i frågor som rör det samiska folket och hur den kan förväntas påverka regeringens och myndigheters arbete och beslutsprocesser i frågor som rör Agenda 2030 behandlas i betänkandet.

Samiska perspektiv, behov och rättigheter har hittills varit frånvarande i de betänkan, del- och slutredovisningar som rör Agenda 2030 och som tagits fram av regeringen eller på uppdrag av regeringen, inklusive Agenda-2030-delegationen. Osynliggörandet av de samiska frågorna i arbetet med Agendan innebär dels att det samiska samhällets och Sametingets betydelse och bidrag till Sveriges genomförandearbete förbises samt att Agendans potential som verktyg att stärka samiska rättigheter inte nyttjas.

Ovanstående är särskilt tydligt i regeringens handlingsplan där varken målkonflikter, fokusområden och insatser analyserats i förhållande till stärkandet av samernas situation och respekten för samiska rättigheter.²

Sametinget efterlyser förslag som kan bidra till att åtgärda dessa brister och är missnöjd över att några sådana inte lämnas i betänkandet. Vi förväntar oss att detta adresseras snarast och är redo att bistå regeringen med det stöd och kompetens som behövs. Sametinget förutsätter även att bli konsulterat i den fortsatta hanteringen av ärendet.

Detta yttrande har beslutats av Sametingets avdelningsschef för miljö- och rennäringsfrågor Lars-Ove Sjajn efter föredragning av jurist Matilda Månsson.

Lars-Ove Sjajn

Matilda Månsson

² Det enda omnämmandet i handlingsplanen finns i kapitel 3 som redogör för hur regeringens politik driver på omställningen till ett hållbart samhälle. Där uttalas, i anslutning till mål 16 om inkluderande samhällen att regeringen har höjt ambitionsnivån för att främja det samiska folkets möjligheter att behålla och utveckla sitt kultur- och samfundsliv och tillfört ytterligare medel till Sametinget. När det gäller kapitel 4 *Fokusområden – åtgärder* anges att respekt för mänskliga rättigheter är centralt för att skapa en hållbar välfärd. Trots detta saknas åtgärder som rör stärkandet av samiska rättigheter i förhållande till Agendans mål och delmål. Inte heller när det gäller genomförandet av vissa av Agendans mål och delmål uppmärksammas målkonflikter i förhållande till Sametingets uppdrag enligt lag, förordning och andra styrdokument.